

SUPPLERENDE IAGTTAGELSER

OVER

INSECTA DIPTERA

VED TRONDHJEM

AF

V. STORM

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER. 1907. NO. 5

AKTIETRYKKERIET I TRONDHJEM
1907

1. Tidlig på Våren inde i Byen.

De i Husene som imago overvintrende Fluer sees på Solskinsdage ude allerede i Marts eller April, enkelte endog i Februar, som *Heteromyza laeta*; dernæst træffes *Cyrtoneura stabulans*, især hvor der er Heste, *Pollenia rudis* og *Calliphora grønlandica*, den sidste ofte i uhyre Mængde næsten bedækkende Vægge, hvor den finder passende Føde (in copula $\frac{25}{3}$). Meget tidligt sees også inde i Byen *Fucellia fucorum*, som tilhører Litoralbeltet. Denne Art findes tilligemed *Coelopa*, som også lever på Tang, ofte i Jernbanevogne, som går langs Fjorden, og kan på denne Måde transporteres tilfjelds. Lidt efter lidt (i April) træffes *Calliphora erythrocephalus*, *Pyrellia serena*, *Leria* (Helomyza) *serrata* & *fenestralis*, *Copromyza nigra*, som muligens kan være udklækket samme Aar, men viser sig tidligere end *Copr. equina*, endvidere *Themira* (Lepsis) *Falleni*, som gjerne sees i Mængde på mange Steder og stadig in copula, *Rhamphomyia sulcata* Fall., flyvende in copula, medens Hunnen æder på et Bytte så stort som den selv, ligesom flere Empisararter. Tidlig sees også *Homalomyia canicularis*, *Scatophaga stercoraria* og den sjeldne *Scatophaga fuscinervis* Zett., *Onesia sepulcralis* (Sarcophaga vespillo Zett.), *Sepsis cynipsea*, *Limosina pygmæa* (også undertiden om Vinteren) & *limosa*, *Lonchoptera cinerella* og *Phora* (Trineura) *rufipes*. Af *Nemocera* træffes på denne Årstad kun få Arter, f. Ex. *Scatopse notata*, *Ryphus punctatus*, *Chironomus stercorarius* (ofte skarevis). *Dasyptera* (Erioptera Zett.) *fascipennis* optræder i store Sværme, som det synes, især nær Elven, sjeldnere *Er. cinerascens* og et Par andre Erioptera. Af Limnobier træffes tidligst *Poecilostola punctata* (Meig.) vel ikke inde i Byen, men ved Elven. *Trichocera hiemalis* er

hyppig, dog hyppigst senhøstes. Af Tipulaslægstens Arter synes de fleste hver at tilhøre sin bestemte Aarstid, hvorom mere nedenfor. Tidligst viser sig *T. varipennis* (stadig in copula), dernæst *T. longicornis* Schum., Zett.

2. I en Have i Byens Udkant, omkr. 1ste Juli 1907.

Her forekom foruden flere af de ovennævnte:

Beris clavipes (enkeltvis), *Chrysomyia polita* (hyppig), *Sargus cuprarius* (her sjelden, på Landet almindelig), *Leptis scolopacea* & *maculata*, *Hilara nitidula* Zett., som efter stærkt Regnveir sværmede mangede i Byens Gader tæt til Brostenene, *Rhamphomyia tipularia* & *sciarina* Fall, *Melanostoma* (Scæva Zett.) *ambigua* & *mellina*, *Syrphus Ribesii*, *Rhingia campestris* (her sjelden, men i Skovtrakter hyppig), *Eristalis* (Syrphus Zett.) *arbustorum*, *Helophilus pendulus* (enkeltvis), *Xylota segnis* (her enkeltvis, men i Skovtrakter hyppig), *Ascia podagrica*, *Scenopinus fenestralis*, *Tachina* sp.?, *Sarcophaga carnaria*, *Lucilia cæsar* & *sericata*, *Hydrotæa dentipes* (en af de hyppigste Fluere overalt), *Ophyra leucostoma*, *Spilogaster* (Anthomyza Zett.) *urbana*, *Spilogaster* (Anthomyza) *ambigua* Fall., som efter Schiner for en Del falder sammen med *Sp. divisa* Fall., Hydr. *spinipes* (hyppig), *Scatophaga merdaria*, *Cordylura spinimana* (Norellia Schin.), *Dryomyza anilis* (hyppig) og *Dr. flaveola*, *Ortalis vibrans*, *Spilographa* (Tephritis) *Artemisiæ*, *Sepsis putris*, *Sapromyza rorida* Fall., *Lonchæa vaginalis*, *Calobata cibaria* (meget hyppig), *Helomyza geniculata*, *Piophila casei* Fall., *Lonchoptera lutea* Panz, *Chironomus annularius* Meig., *Trichostica* (Erioptera Zett.) *lutea*, *Gonomyia diluta* (Erioptera Zett.), *Limnophila arctica* Zett. & *Limn. lineola* Meig., som især var ret hyppig i Skovtrakter (Mostadmarken), men ikke er optaget i Siebkes Enumeratio.

3. I Mostadmarken, hovedsagelig i Juli 1907.

Sommeren var overmåde kold og regnfuld, og flere sådanne Somre i Træk synes at have haft Indflydelse på Insektlivet; navnlig var den Rigdom på Coleoptera, som fandtes her for 5 År siden, forsvunden; over Diptera gjordes også få lagttagelser, som kan

supplere mine foregående fra dette Sted.*) Imidlertid indtraf nogle varme Dage, da der fremkom en Mængde Tabani, hvorpå denne indskrænkede Localitet er særdeles rig, både hvad Arter og Individier angår; man kan på en Gang se 6 à 7 Arter på og omkring sig. Hyppigst er, hvad Z. kalder *Tabanus auripilus*, der, som allerede Siebke har ment, er Hun af *T. nigerrimus* og *lugubris*. Wahlgren forener dem alle med *aterrimus* og opfører Arten med dette Navn. Jeg erindrer ikke at have seet dem in copula, hvad der synes at være sjelden i denne Slægt, men *nigerrimus* såes hyppigt i Selskab med *auripilus*. Foruden de Arter, som jeg ll. cc. har nævnt, fandtes i sidste Sommer *T. luridus* Fall., som dog efter Wahlgr. tillige omfatter 2 Former af *borealis* Meig., hvilken også forekom; fremdeles *albomaculatus* Zett., som Wahlgr. indfatter i sin *lapponicus*, fremdeles *maculicornis* (hyppig), *sublunaticornis* Zett. og *plebeius* Fall., hvilke 2 sidste hos Wahlgr. forenes. Endelig har jeg en, som jeg må henføre til den af Z. i 1 Ex. fundne *T. flaviceps*. Da Arterne må bestemmes (efter Øjnene) i frisk Tilstand, kan jeg ikke med Sikkerhed sige, til hvilke af disse Former de nævnte Arter, som er bestemt efter Zetterstedt, henhører. Desværre fik jeg først Wahlgrens Arbeide (i Entomol. Tidsskrift), da dette nedskreves. På afhugne Træstammer toges flere Exemplarer (begge Kjøen) af *Xylophagus cinctus* Fabr., forhen ikke fundet nordenfjelds.

I de tørre Enge og på Blomster forekom næsten kun de overalt almindelige, men, navnlig Aricier og Anthomyzer i langt ringere Artsantal end i de vide Bygder: *Chrysopila nubeculosa* & *luteola*, *Atherix crassicornis*, *Hybos funebris*, *Tachydromia flavipes* & *bicolor*, *Empis tessellata* & *livida*, *Dolichopus nubilus*, *simplex*, *brevipennis* & *pennitarsis*, *Volucella plumosa*, *Eristalis nemorum*, *Syrphus* (Scæva) *lunigera* & *corollæ*, *Platycheirus manicata* & *clypeata*, *Melanostoma* (Scæva) *dubia* & *transfuga*, *Melithreptus* (Sphærophoria) *scriptus* & *Menthastris*, *Cheilosia antiqua* Meig. Schin. (*Eristalis Schmidtii* Zett.) & *albitarsis* Schin. (*flavimana* Zett.), *Eristalis rupium* Fall. (*Syrphus piceus* Zett. almindelig overalt, især på *Leucanthemum*), *Pipiza binotata* Zett. og *Pipunculus campe-*

*) Vidensk. Selsk. Skrifter, T.hjem.

stris, *Syrirta pipiens* (her sjelden, ellers almindelig), *Myopa ferruginea* (hyppig på *Trichera arvensis*) og *Myopa atra*, *Siphona geniculata* (her sjelden, andetsteds hyppig), *Tachina vivida*, *consobrina* & *lateralis* (den sidste især i Kornagre), *Myospila* (*Cyrtoneura*) *meditabunda*, *Pyrellia eriophthalma* og *Musca corvina* (begge i et Vindue), *Aricia marmorata* (Hunnen, som ikke findes hos Zetterstedt), *incana*, *longipes* & *variabilis* (begge meget almindelige, dog mest på Buske), *errans* (*Anthomyza* Zett.), *morio*, *Spilogaster quadrum* (*Anthomyza* Z.), *Drymeia hamata* (overmåde almindelig i alle Trakter, især i Blomster af Compositæ, Hieracium, Leucanthemum &c.), *Dialyta erinacea* (som gjenfandtes på samme Localitet som forhen og ikke sees at være fundet andetsteds i Landet), *Limnophora litorea* og *notata*, *Hylemyia* (*Aricia*) *hilaris* Fall. & *H. varida*, *H.* (*Anthomyza* Z.) *conica*, *Anthomyia nigritarsis*, *trapezina* Zett. & *radicum*. *A. aërea* sværmede i Chor tæt til Græsset. Af Ortalidernes Familie forekom: *Ortalis cerasi* (dog helst på fugtige Steder), *Spilographa* (*Tephritis*) *Zoe*, *Trypeta serratulæ*, *Ensina sonchi*, *Tephritis absinthii*, *leontodontis* & *fenestrata* Zett., *Sapromyza rorida* Fall. & *læta* Zett., *Calobata petronella*, *Loxocera ichneumonea* L. & *sylvatica* Meig., *Psilosoma Audouini* & *Lefebvrei* Zett. (gjødslede Steder), *Helomyza tigrina*, *Drosophila graminum*, *Meromyza saltatrix*, *Oscinis tæniopus* & *scutellaris*.

På Myrer, ved Grøfter og Vandsamlinger forekom — foruden hvad der er nævnt i mine „Entomol. Undersøgelser“ 1898 — af Empider den sjeldne *Rhamphomyza anomalina* Zett., som er ny for Faunaen, samt *Rh. geniculata*; de bredvingede Hunner af *Empis borealis* opførte sine Chordanse i Skovkanten om Aftenen. *Hilara chorica* sværmede tæt til Vandpytter på Vejen. Ved Vennavandets Udløb forekom skarevis den sjeldne *Hydrophorus nebulosus* Fall. (i Cariceter med *Lysimachia thyrsiflora* & *Menyanthes*); *Rhaphium hamatum* og *consobrinum* på enkelte Steder. En større Del af *Nemocera* hører også især hjemme på våde Steder, men herom har jeg l. c. givet speciellere Fortegnelse med Bemærkninger, som her kun lidet kan suppleres. Sparsomt forekom *Bibio johannis* & *clavipes*, *Dilophus femoratus*, hvilke forøv. findes mest på tørre Steder, *Cecidomyia rosea* & *Simulia*

fuscipes Zett. De i størst Mængde forekommende Limnobier er de hverandre nærbeslægtede *Limn. nubeculosa* Meig., *sylicola* Schum., *tripunctata* Fabr. & *trivittata* Schum., som også ofte kom ind i Huse; de forekom forøvr. alle skarevis i Selskab i Krat af *Rubus idæus* og *Urtica dioica* ved Sommerfjøsene. Til min *Tipula*-Fortegnelse kan jeg føje *T. nigra*, *T. variicornis* (*Pachyrhina* Zett.), som ikke var sjelden, den smukke *T. micans* Zett., men disse såvelsom andre Skovarter fandtes kun enkeltvis (f. Ex. *T. truncorum* og *Slineata*); de i større Mængde på denne Årstid forekommende er især *T. hortensis*, lidt senere *T. paludosa* og, især når Engene er afslået, store Mængder af *T. oleraca*. Et Par Arter af *Pachyrhina* forekom også nu, men ellers findes de mest i August, navnlig i Haver i Byens Udkanter (vide l. c.).

En stor Del *Nemocera* fanges på Flugt, så at ikke altid deres Opholdssted kan bestemmes, ligesom der heller ikke kan drages bestemt Grændse mellem de forskellige Slags Terrain; mange Arter træffes både i Kratskov og på Enge. I Luften sværmede især om Aftenen i Skovkanterne *Chironomus tentans* Fabr., *Ch. annularius* Meig., *hyperboreus* Stæg., *Ch. pedellus* de G., *Ch. pictulus* Hoffmg. & *atratus* Zett., *Ch. venustus* Fr. Zett., *viridis* Meig. & *minimus*. Til Plage var *Ceratopogon pulicarius* & *obsoletus*, *Culex pipiens* & *nemonalis*. Af Slægten *Trichocera* var det her på denne Årstid mest *T. regelationis*, som forekom; den dansede i store Skarer ved Husvæggene til at det blev ganske mørkt.

De mod Syd beliggende Lier huser mest *Syrphicider* og andre, som ynder Varme. Lierne her er ikke af stor Udstrækning; en af disse, som er bevoxet med nogle *Aspetræer* samt *Polemonium coeruleum*, *Aconitum* og en Mængde *Compositæ*, som yndes af Fluer, besøgtes oftere. Her forekom et ganske stort Antel af *Syrphus* (*Scæva* Zett.) -arter, men alle, ialfald i sidste Sommer, i få Individuer.

For nogle Aar siden toges her den sjeldne og skønne *Eriozona syrphoides* Fall.; i sidste Sommer *Pyrophæna ocymi* Fabr. & *rosarum* Fabr., *Syrphus venustus* Meig., *lunulatus* Meig., *triacinctus* Fall., *topiarius* Meig., *arcuatus* Fall., *balteatus*, *lineola* Zett., *melanostomus* Zett., *Didea* (*Scæva*) *alneti* Fall., *Chrysotoxum fas-*

ciolatum (marginatum) og *arcuatum*, som af Siebke o. fl. slåes sammen, men af Schiner holdes adskilte, hvilket synes at være det rette, da de er ganske forskellige.

Slægten *Xylota* holder sig gjerne til *Populus tremula*; alene i det lille Krat af Asp, som var her, fandtes foruden den almindelige *X. segnis*, *X. nemorum* Fabr., *X. florum* Fabr., som ikke findes i Siebkes enumeratio, *X. abiens* Meig. Schin. (coeruleiventris Zett.) og *X. sylvarum* (forleden Sommer som ny for Faunaen). Samme-steds fandtes *Sericomyia lappona*, *Rhingia campestris* Meig. (hyp-pig), *Cheilisia means* Fabr., *Ch. rostrata* Zett.? & *variabilis*, *Spilomyia vespiformis* (Milesia Zett.) samt *Milesia fallax* (Criorhina Schin. „foreløbig“ p. 350 anm.), *Ascia podagrica* Fabr., *Sphegina clunipes* Fall. & *Sp. nigra* Meig. samt *Bacha elongata*. Ligeledes forekom *Dexia volvulus*; *Mesembrina meridiana* (en enkelt Gang). De i Kratskov i størst Mængde forekommende Fluer er *Cyrtoneura hortorum*, *Aricia variabilis* & *longipes* Zett., *Spilogaster nigrivetella* og *Hydrotæa irritans* (især Hunnen, som er til Plage under Indsamlingsarbeidet). I Selskab med den sidste fandtes også *H. armipes* Zett. og *H. curvipes*, som begge vistnok er sjeldne, da de ikke er optaget i Siebkes Enumeratio; de er også på Grund af sin Vivacitet vanskelig at fange. Mine Exemplarer af *H. curvipes* svarer til Zetterstedts Beskrivelse med Undtagelse af, at jeg ser 2 Torne på Forlåret; også Schiner siger: „Vorderschenkel vor der Spitze höckerartig aufgetrieben, mit zwei Zähncen“, men Zetterstedt, som synes at have havt kun 1 el. få Exemplarer, sætter den i sin Afdeling „femora antica unispinosa“. Dette er Grunden til, at jeg forhen har opført den som *A. irritans* var. n. Her toges den smukke *Anthomyia histrio* Zett.

4. I Byens Udkanter om Høsten, især 1907.

August og September var også kolde og regnfulde; men i Midten af October steg Temperaturen til + 18; da kom frem mange Insekter. De her om Høsten mest fremtrædende Fluer er *Homalomya scalaris*, og det er hovedsagelig denne Art, som danser i Chor under Trækronerne i Byens Gader, og de såes iår til Slutningen af October. *Eristalis* (især *tenax*) viser sig i Haverne til

medio October. *Aricia lardaria* trafkes første Gang 3die September og såes til $^{22}/_{10}$. På denne Tid fandtes enkeltvis *Aricia marmorata*, *Limnophora sororcula* Zett., *Helomyza testacea*, *Anthomyza strigosa* og *Tephritis leontodontis*. *Mesembrina mystacea* såes 6te Oct. Ephydrinerne tilhører også mest Høsten, men viser sig selvfølgelig ikke i mange Arter i Byen; næsten hver Senhøst — således også iår $^{1}/_{10}$ — kommer på en og samme Husvæg enkelte Exemplarer af *Ephydra quadrata* Fall. og *Eph. Stenhammari* Zett. samt *Notiphila ænescens* Stenh. Det samme er Tilfældet med *Scatophaga spurca* Zett., *Drosophila graminum* Fall. ($^{15}/_{10}$). Af *Copromyza* sees nu ofte *C. nitida* og af Limosiner *fenestralis* & *pygmæa*; endvidere *Lonchoptera cinerella* til samme Tid, foruden flere af dem ovenfor fra Våren nævnte.

August er, som nævnt, Pachyrinernes Tid; navnlig såes medio Aug. 07 store Mængder af *Pach. histrio* Fabr. — ofte in copula — men Arterne findes ikke så sent på Høsten som nogle af Tipula. Det er nu især *T. marmorata* Meig. og *signata* Stæg. (mest Hunner), som hovedsagelig forekommer. *T. oleracea* viste sig påny i stor Mængde fra 28de Septbr. i, som det syntes, nyudklækkede Individuer. Endnu 22de October såes den flyvende. Af Limnobier sees mest *L. 3vittata*; *L. murina* Zett. fandtes $^{18}/_{10}$. Foruden den overalt forekommende *Trichocera hiemalis*, findes i Haverne *T. parva*, dansende i Haver i Mørke, og *T. maculipennis* Meig., endnu 18de October.

5. I Vinduer.

Zetterstedt nævner ikke sjelden angående Dipteras Forekomst: „etiam in fenestris“. Denne Forekomst er selvfølgelig ofte tilfældig og beror meget på Husets Beliggenhed. I den ovenomhandlede Skovtrakt var det meget ofte Tabani, *Hæmatopoda pluvialis* & *Chrysops relictus*, Dolichopoder, Lonchæa, Tipulider, Limnobier og Mycetophiler, som fandtes; men de søger vel ofte ind, hvor de finder Næring, såsom Limosiner, Muscider, Drosophila; derfor har Madvarebutikerne undertiden en egen Fauna; i Stald og Fjøs findes hovedsagelig de scatophage og på Kreaturer snyltende Arter: *Scatophaga stercoraria* og *lutaria* (næsten altid in copula og ædende større Fluer), *Stomoxys calcitrans* (og undertiden *S. irritans*),

Cyrtoneura stabulans, *Heteromyza serrata* og *laeta*, *Borborus* (Copromyza) *equinus* & *geniculatus*, *Sphaerocera subsultans*, *Limosina limosa*, *Sepsis*-arter, *Tuchypeza arrogans* & *neroosa*, *Scatopse*, *Ryphus*, *Ceratopogon*, *Psycoda phalaenoides*, *Sciara* sp., *Mycetophila lunata* & *ornaticollis*.

I et Butikvindu i Byen forekom indtil Slutningen af October, foruden mange af de nu nævnte, *Drosophila funebris* i Mængde, *Simulia reptans* (i stor Mængde) og *Boletina Svittata*, som senhøstes pludselig viste sig på mange Steder; fremdeles *Tipula marmorata* & *Limnobia Svittata*.

Asilicidernes Arter, som synes at være hyppige sydligere, er sjældne nordenfjelds. Af *Laphria flava* toges et stort Individ i Byens Udkant.

Argyromoeba (Anthrax) *sinuata* Fall. 1 Ex. fandtes ved Throndhj. Den synes først at være funden af Bidenkap (Entomol. Tidskr. 1892), men han anmærker den ikke som ny for Faunaen, skjønt den mangler i Siebkes Enumeratio.*) Den af mig forhen fra Stadsbygden omtalte *Arctophila* (*Sericomyia*) *bombiformis* forekommer sandsynligvis på mange lunt beliggende Steder; jeg har senere fundet den i subalpine Lier på Nordsiden af Fjorden; på den indre mod syd vendende Side af Bynesset var den ikke sjelden.

Af *Brachyopa ferruginea* Fall., som jeg forhen ikke har nævnt som forekommende i Omegnen, har jeg et Par Explr. herfra.

Af *Syrphus* (*Scæva* Fabr. Zett.) har jeg taget 2, som jeg ikke kan henføre til nogen af denne Slægts talrige Arter:

Syrphus decemnotata n. Thorace frontequae nigris nitidis, scutello brunneo nigro-hirsuto, abdomine violaceo-nigro, bis tribus maculis flavis, quorum primi paris rectis (s. fascia medio interrupta), secundi tertiiq̄ue lunatiformibus, medio paulullum interruptis, ita ut 8 maculæ minores subpyriformes exstant; antennis vitaque epistomatis nigris, illis macula pallida. Pedes flavi, femoribus omnibus late, tibiisque posticis apice tarsisque omnibus nigris, alis stigmatate per-

*) Efterat dette var sat, ser jeg af Schøyen's Supplement, at den er opført af Siebke som *Anthrax æthiops*.

spicuo. Oculi tenuiter hirti. Hab., femina semel inventa, in Mostadmarken.

Den synes at komme nærmest *Scæva macularis* Zett., men Bagkroppens Tegning er en anden. Øjnene på foreliggende Ex. er næsten hårløse, men sees af en Rest at være slidte.

Syrphus bicinctus n. Oculis hirtis, thorace nigro-æneo, lateribus sat longe pallide hirsuto, scutello pallido et nigro-hirsuto, pilis pallidis intermixtis; abdomine coerulescente nigro, lateribus & subtus piloso, fasciis 2 rectis, prima latiori profunde angulatim emarginata, sed vix omnino interrupta, secunda angustissima. Pedes flavi, femoribus late tarsisque nigris. Antennæ nigræ; stigma alarum fuscum. Femina semel inventa. Long. 9 mm. Hab. prope Throndhjem.

Ligner *Scæva bifasciata* Fabr. Zett., men har ikke nøgne men endog stærkt hårede Øjne; den udmærker sig forøvrigt ved håret Thorax, som rigtignok på Ryggen er næsten nøgent, men synes slidt; ligeledes er abdomen især på de forreste Segmenter temmelig langt håret.
